

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 601/2022 vp.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen in house -yhtiöiden suhteesta hankintalakiin

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Matias Marttinen /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 601/2022 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä estääkseen hankintalain kiertämisen sidosyksikköhan-
kintoja käyttämällä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016, hankintalaki) läh-
tökohtana on, että hankintayksikön tulee kilpailuttaa hankintansa silloin, kun se tekee hankintansa
oman organisaationsa ulkopuolelta. Tämä tarkoittaa, että kilpailuttamisvelvollisuus ei koske ti-
lannetta, jossa hankintayksikkö tuottaa hankintakokonaisuuden omana työnään.

Hankintalain sidosyksikkösääntely on poikkeus hankintayksikön yleisestä kilpailuttamisvelvolli-
suudesta. Sidosyksikkösääntelyn taustalla ovat EU hankintadirektiivi 2014/24/EU ja Euroopan
tuomioistuimen oikeuskäytäntö ja voimassa oleva sidosyksikön määritelmä on jäsenvaltiota vel-
voittavaa. Kansallisessa hankintalaissa on tiukennettu sidosyksiköiden ulosmyynnin prosentti ja
euromääräisiä rajoja EU-direktiiviin nähden. Kilpailu- ja kuluttajavirasto teki vuonna 2021 selvi-
tyksen kuntien sidosyksiköistä. Selvityksen mukaan sidosyksiköitä toimii erityisesti kiinteistö-
alalla, hallinto- ja puhtauspalveluissa, jätealla sekä koulutus-, terveys- ja ateriapalveluissa ja nii-
den liikevaihdoksi arvioidaan useita kymmeniä miljardeja euroja. KKV ei selvityksessään esit-
tänyt konkreettisia muutosehdotuksia kansalliseen sidosyksikkösääntelyyn.

Yksityisten ja julkisten toimijoiden elinkeinotoiminnan yhdenvertaisten toimintaedellytysten tur-
vaamista varmistavan lainsäädännön lähtökohtana on, että julkisen sektorin toiminta markkinoilla
on perusteltua vain, jos se tapahtuu samoilla pelisäännöillä yksityisten yritysten kanssa. Kilpailu
markkinoilla voi vääristyä esimerkiksi silloin, jos julkisen sektorin markkinoilla tapahtuvaa toi-
mintaa ei ole yhtiöitetty tai yritystoimintaan sitoutuneille varoille ei vaadita tuottoa. Suomessa
kilpailun toimivuutta turvaavaa lainsäädäntöä sisältyy erityisesti kilpailulakiin, kuntalakiin sekä
myös hankintalakiin erityisesti ns. sidosyksikkösääntelyn osalta.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivaltaan kuuluu hankintalainsäädännön noudattamisen valvominen. Suorahankintoihin kohdistuvan valvonnan lisäksi Kilpailu ja kuluttajavirasto valvoo hankintalain 15 ja 16 §:ssä mainitun sidosyksikön ja hankintayksiköiden yhteistyön markkinaehtoisuuden myynnin sallittavuutta.

Hallitus on tietoinen viime vuosien aikana yleistyneestä ilmiöstä, jossa sidosyksikössä omistajina olevien julkisyhteisöjen määrä on huomattavan suuri. Ilmiö on kasvattanut kuntien ja hyvinvointialueiden sidosyksiköiden liikevaihtoa, toiminnan maantieteellistä laajuutta sekä myös myyntiä omistajina oleville julkisille tahoille ja näin voinut vaikuttaa yksityisen liiketoiminnan toimintamahdollisuuksiin sekä nostaa alalle tulon kynnyksen.

Elinkeinoelämän etujärjestöt ovat 21.11.2022 tehneet Kilpailu- ja kuluttajavirastolle selvityspyynnön, jossa virastoa pyydetään arvioimaan sidosyksikön omistusosuuden merkitystä tehtäessä hankintalain mukaisia sidosyksikköhankintoja. Edellä mainittua ilmiötä kuten laajemmin sidosyksikkösääntelyä on perusteltua arvioida ja tarvittaessa ryhtyä ensi vaalikaudella toimenpiteisiin hankintalainsäädännön muuttamiseksi ottaen kuitenkin huomioon hankintadirektiivin asettamat rajat sekä niin kansallinen kuin EU oikeuskäytäntö.

Helsingissä 9.12.2022

Työministeri Tuula Haatainen

VN/31940/2022-TEM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: